UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

‘Het humanitaire moment’. Nederlandse intellectuelen, de Eerste Wereldoorlog en de crisis van de Europese beschaving (1914-1930)

Brolsma, M.

Publication date
2015

Document Version
Final published version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Brolsma, M. (2015). *‘Het humanitaire moment’. Nederlandse intellectuelen, de Eerste Wereldoorlog en de crisis van de Europese beschaving (1914-1930)*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam].

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:14 Oct 2026

Dankwoord

De kiem voor dit onderzoek werd ruim 15 jaar geleden gelegd in Groningen. Het waren de colleges 'Duitse geschiedenis' en mijn afstudeerscriptie bij Frits Boterman die mijn enthousiasme wekten voor de fascinerende wisselwerking tussen cultuur en politiek tijdens de Eerste Wereldoorlog en het interbellum en de intellectuele dwarsverbanden tussen Nederland en Duitsland. Dat ik in 2006 in de gelegenheid werd gesteld om me als docent-promovendus bij Europese studies in Amsterdam verder in deze thema's te kunnen verdiepen, heb ik altijd als een geweldige buitenkans ervaren. Zoals elke promovendus ben ook ik voor de totstandkoming van mijn dissertatie veel dank verschuldigd aan anderen. Grote dank gaat in de eerste plaats uit naar mijn beide promotores, Frits Boterman en Michael Wintle. Ik ben hen zeer erkentelijk voor hun vertrouwen, constructieve commentaar en soepele samenwerking. De gesprekken over het proefschrift met Frits waren altijd enorm motiverend. Hij is niet alleen een gedreven onderzoeker, maar ook een buitengewoon goede docent die de juiste dosering wetenschappelijke vrijheid en houvast wist te bieden. Met zijn uitdagende, kritische vragen, aanstekelijke enthousiasme, grote kennis van de Europese intellectuele geschiedenis en bereidheid om altijd met me mee te denken, heeft hij een essentiële bijdrage aan dit onderzoek geleverd. Michael heeft me vanaf het begin telkens aangemoedigd om de bredere betekenis van mijn bevindingen en de grotere Europese verbanden goed voor ogen te houden. Zijn nauwgezette, opbouwende commentaar, rake suggesties en vermogen om ook mijn lange teksten met een nog wat ongewisse status van zinnige kritiek te voorzien, waren eveneens onmisbaar voor het structuren van mijn ideeën en het aanscherpen van het betoog.

Veel dank ben ik ook verschuldigd aan de collega's die conceptversies van hoofdstukken lazen en vakkundig hebben becommentarieerd: Carlos Reijnen, Hanna Jansen, Artemy Kalinovsky, Vincent Kuitenbrouwer en Moritz Föllmer. Voor de leerzame gesprekken over de mogelijkheden en beperkingen van de cultuurtransfer-benadering en zijn talrijke bibliografische aanwijzingen ben ik Martijn van den Burg zeer erkentelijk. Dat geldt eveneens voor Mathijs Sanders die me in de beginfase van het onderzoek op weg hielp met zijn grote kennis van het tijdschriftenonderzoek en het Nederlandse literaire leven in het interbellum. Ook Jules Brabers van het Humanistisch Historisch Centrum, die mij enthousiast van allerlei nuttige documenten over De Nieuwe Gedachte voorzag, wil ik hier graag noemen, evenals Paul de Wispelaere die zo vriendelijk was mij een exemplaar van zijn helaas ongepubliceerde proefschrift over *De Stem* ter beschikking te stellen. Mijn dank gaat verder uit naar Francis Mus, die me op het spoor zette van de Clarté-beweging en naar Matthijs Lok, die tijdens een gezamenlijke treinreis naar Brussel de titel voor dit proefschrift bedacht.

Dat ik altijd met zeer veel plezier aan mijn promotie-onderzoek heb gewerkt, komt zeker ook door de prettige en inspirerende werksfeer bij Europese studies. Hiervoor wil ik de docenten, medepromovendi en studenten van ES hartelijk bedanken. Dat geldt in het bijzonder voor mijn kamergenoten Robin de Bruin, Beerd Beukenhorst, Manon Wormsbecher, Paul Teule, Marlene Spoerri, Maja Nenadovic, Martin Mevius en Max Bader, voor de collega's van de onderzoeksgroep European Encounters en de studenten van het vak 'Cultuurkritiek en utopisch denken', die me met hun intelligente vragen en werkstukken hielpen mijn gedachten te scherpen.

Ook mijn familie en vrienden wil ik graag bedanken. Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar Pieter en Ineke, voor hun onvoorwaardelijke steun en het feit dat ze me als ouders altijd hebben aangemoedigd om mijn hart te volgen, ondernemend te zijn en door te zetten. Mijn vriendinnen Thalia Verkade, Franka Hummels en Mariëlle Koenders ben ik zeer erkentelijk omdat ze

samen het gehele manuscript op taalfouten, onzorgvuldigheden en veel te lange zinnen - met onnodige tussenstreepjes - hebben gecontroleerd. Mijn allergrootste dank, tot slot, gaat uit naar mijn onmisbare, geliefde thuisfront, naar Emke, Jitske en Gerhard, voor hun vrolijkheid, niet-aflatende steun, interesse en geduld, dat ik hopelijk niet al te vaak meer zo lang op de proef zal stellen. Aan hen draag ik dit proefschrift op.